

- створення Національної ради регіонального розвитку при Президентіві України, завданням якої є забезпечення збалансування національних та територіальних інтересів, підготовка рішень у галузі регіональної політики, координація діяльності міністерств, відомств, наукових закладів, спеціальних фондів, державних компаній у сфері регіонального розвитку, підготовки кадрів;
- організацію Комітету регіонального розвитку при Кабінеті Міністрів України, який забезпечує розробку правових і нормативних документів, взаємодію з регіональними структурами територіального розвитку, установами неконцентрованої державної влади, що відповідають за окремі напрями роботи в сфері регіонального розвитку в рамках своїх міністерств, контрольно-наглядову діяльність за реалізацією делегованих повноважень на територіях, інформаційно-аналітичну діяльність уряду в сфері регіонального розвитку;
- зміну статусу і порядку формування обласних та районних рад. При цьому, районні, обласні ради мають набути статусу представницьких органів регіональної та локальної спільноти й обиратися населенням відповідної території на основі рівного виборчого права громадян; зміну порядку формування сільських, селищних, міських рад, складу та порядку формування їх виконавчих органів. Зокрема, до складу виконавчих комітетів сільських, селищних, міських рад доцільно включати лише заступників сільського, селищного, міського голови, керівників відділів та управлінь і керуючого справами, які одноосібно призначаються відповідним головою;
- створення в системі місцевого самоврядування спеціального правоохоронного

формування – муніципальної міліції, яка б контролювала виконання рішень органів місцевого самоврядування та реалізацію повноважень місцевого самоврядування в галузі забезпечення законності, правопорядку, охорони прав і законних інтересів громадян.

IV. Висновки

Отже, політична модернізація в сучасних умовах передбачає введення нової системи державного управління. Необхідно розробити механізми взаємодії влади та громадян, алгоритм внутрішньої легітимізації української влади.

Література

1. Ачкасов В. Легитимация власти в условиях трансформации: случай России / В. Ачкасов // Вестник аналитики. – 2004. – № 2(16). – С. 110–119.
2. Новакова О.В. Авторитарна і демократична моделі політичної модернізації / О.В. Новакова // Політичний менеджмент. – 2006. – Спец. випуск. – С. 82–91.
3. Новакова О.В. Політична модернізація та розвиток демократичних процесів у сучасній Україні : монографія / О.В. Новакова. – Луганськ : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2006. – 216 с.
4. Рудич Ф.М. Много ли власти нужно власти? (Украина в контексте трансформации политических систем в странах СНГ и Балтии, Центральной и Восточной Европы) : учеб. пособ. для студ. вузов / Ф.М. Рудич ; Институт политических и этнонациональных исследований НАН Украины; Киевский ин-т туризма, экономики и права. – 2-е изд., перераб. и доп. – К. : Довіра, 1999. – 199 с.
5. Уайт Ст. Еще раз о посткоммунистической транзиции / Ст. Уайт // Социс. – 2003. – № 11. – С. 23–31.

УДК 658.1:338.6

СУЧАСНІ МЕХАНІЗМИ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Колосюк А.А.

аспірант Класичного приватного університету

Annotation

The author explores the regional models of economic development of the state, model of economic development in the developed countries and countries which develop, their advantages and failings, and also an essence and features of regional asymmetry in the article.

Анотація

У статті автором досліджено регіональні моделі економічного розвитку держави, мо-

делі економічного розвитку в розвинутих країнах та країнах, що розвиваються, їх переваги й недоліки, а також сутність та особливості регіональної асиметрії.

Ключові слова

Модель, регіональна політика, регіональний розвиток, вирівнювання, регіональна асиметрія, регіональне планування.

I. Вступ

Механізми регіонального розвитку держави можна розглядати через процес моделювання. Він означає, з одного боку, селектування великих за обсягом змістовних одиниць відповідного об'єкта, які разом узяті утворюють його глибинну суть, а з іншого – стратегія і тактика макро- і мікрорегулювання спрямовані на усунення тих зв'язків, які погіршують існуючі взаємовідносини між окремими елементами системи, що врешті-решт може призвести до її руйнації. Таким чином, економічна модель містить у собі старі якості існуючої до цього парадигми та деякі нові, які суспільство збирається їй задати з метою оптимізації існуючих порядків і правил регулювання чи дерегулювання відповідних економічних пропорцій.

II. Постановка завдання

Мета статті – дослідити сучасні механізми регіонального розвитку України.

III. Результати

Комплексний підхід до проблеми ефективного державного регулювання регіонального розвитку став методологічною основою багатьох досліджень, результати яких викладені в працях вітчизняних науковців: О.М. Алімова, О.І. Амоші, І.В. Багрової, С.О. Білої, Д.П. Богині, В.Г. Бодрова, В.М. Геця, С.Г. Дзюби, М.І. Долишнього, В.А. Ткаченка, М.В. Шаленка та ін.

Використання апарату дослідження та отримані висновки й пропорції дають змогу чітко реалізувати галузевий принцип проектування (моделювання), що здобув значного поширення.

В сучасній економіці виділяють такі моделі:

1) глобальні (національні) економічні, які передбачають відповідний механізм та інструментарій регулювання макроекономічних пропорцій;

2) математичні (чи логіко-математичні) включають такий апарат, що дає змогу значно краще, ніж за допомогою традиційних інструментів, ідентифікувати те чи інше соціально-економічне явище;

3) прогнозні, які за рахунок використання селективних механізмів, інструментів та дослідного апарату попередніх моделей дають можливість із високим рівнем достовірності передбачити темпи розвитку та кінцеві результати відповідних змін у соціально-економічному житті суспільства.

У дослідженнях регіональних явищ використовують моделювання на трьох рівнях, першим із яких є методологічний. На нашу думку, регіональна модель у глобальному розумінні являє собою систему механізмів та інструментів національного й наднаціонального регулювання територіальних асиметрій з метою досягнення тих пропорцій, що вважаються найбільш оптимальними на

певному етапі розвитку країн чи їх угруповань.

Практичним утіленням (реалізацією) тих чи інших регіональних моделей може бути регіональна політика, яка формується державою на основі домінуючої на конкретний період національної соціально-економічної моделі. З огляду на це, можна зробити висновок, що регіональна модель може розглядатися як частина національної, а тому механізми та інструменти її реалізації будуть тісно пов'язані з методами регулювання пропорцій, що обумовлені конкретними особливостями домінуючої в країні парадигми. Їх можна поділити на п'ять груп.

1. Ліберальна, неоліберальна чи приватно-корпоративна. Характерна для англосаксонських країн (США, Австралія, Нова Зеландія). Їй притаманні: низька питома вага державної власності, державного бюджету в структурі ВВП, законодавче забезпечення максимальної свободи суб'єктів ринку.

Недоліки: неоднорідність суспільства, значна диференціація доходів громадян, обмежена доступність широких верств населення до соціальних благ.

Переваги: висока динаміка розвитку, гнучкість господарства щодо пристосовування до нових економічних умов.

Головними проблемами, які стоять перед регіональною політикою в цих країнах є конвергенція поляризованих за рівнем соціально-економічного розвитку регіонів, обмеження зростання мегаполісів, регулювання міграцій між містами та селами, міжрегіональна кооперація, реструктуризація старопромислових регіонів тощо.

Нерідко таку модель називають децентралізованим федералізмом. Найбільш рельєфно вона виявила себе в США та Австралії. Наприклад, у США існує розгалужена система місцевого самоуправління, що включає 50 штатів та автономних округів, які, у свою чергу, складаються з графств, муніципалітетів міст, борроу, вілліджей, таунів, тауншипів, спеціальних округів, шкільних округів. У всіх регіонах діють різного роду представництва центральної влади, що не підпорядковані регіональним адміністраціям [4].

Регулювання регіонального розвитку, а отже, й регіональна політика в США суттєво відрізняються від інших країн світу, передусім європейських. Якщо в Європі вже не одну сотню років працюють над проблемою територіальних диспропорцій, то у Сполучених Штатах почали активно займатися внутрішньостатівськими асиметріями лише в 60–70 рр. ХХ ст. з прийняттям федеральних законів, що мали на меті виконання деяких загальнодержавних програм. Серед них слід зазначити такі закони: "Про суспільні роботи та економічний розвиток" (1965 р.),

який визначив механізми та інструменти державної підтримки депресивних регіонів; "Про міжурядове співробітництво" (1968 р.), що закріпив розподіл повноважень між федеральними та місцевими органами влади.

На відміну від багатьох інших країн, регулювання регіонального розвитку в США є децентралізованим. Спеціалізованим федеральним органом умовно можна вважати Адміністрацію економічного розвитку, що входить до складу Міністерства торгівлі. Її діяльність в основному зорієнтована на реалізацію програм розвитку відсталих та депресивних регіонів та створення в них округів економічного розвитку, зон підприємництва тощо. Іншими організаціями, відповідальними за регіональну політику в країні, є Управління з розробки політики й Адміністративно-бюджетне управління при президенті країни, Федеральна консультативна рада з економічного розвитку, Комісія з торгівлі між штатами. Крім цього, і сам президент США має відповідні повноваження щодо розробки та розгляду федеральних програм та проектів [4].

Подібною до США є регіональна модель в Австралії, хоча вона має й деякі відмінності. Штатів тут налічується лише 6 та 2 автономні округи. Значна частина ВВП виробляється на східному узбережжі країни, головним чином у мегаполісах – Сідней, Мельбурні. Решта ж території, за винятком 5–10 міст, являє собою аграрну чи ресурсну зони. Значна частина території країни (головним чином пустельна) є незаселеним регіоном. Провідним інститутом регіонального регулювання в країні є Комітет по містах, на який покладено обов'язки здійснювати просторове планування. Додаткові функції щодо регулювання розвитку територій країни покладено на Адміністрацію з розвитку Південно-Західного регіону, Великого Півдня, Середнього Заходу.

2. Соціальне ринкове господарство (соціально орієнтована економіка). Притаманна для країн – членів ЄС, Канади та Ізраїлю. Інколи її називають соціал-демократичною (соціал-ліберальною) моделлю. Характерним для неї є перерозподіл доходів приватного сектора через податкову систему. Частка держбюджету у ВВП перевищує 50%, розвинута система соціальної підтримки, регулювання трудових відносин здійснюється не на рівні підприємств, а на національному. Нерідко соціальні складові переважають у функціонуванні господарського комплексу (шведська модель), що може в довготерміновій перспективі призвести до зниження ділової активності та відпливу інвестицій. До недоліків слід віднести також високий рівень безробіття, дефіцит державного бюджету, низьку ефективність державного підприємства. У сучасному Європейсько-

му Союзі відбувається процес конвергенції (зближення) соціальних моделей, коли найменш розвинуті країни намагаються підтягнути свої показники до середнього рівня по ЄС, а найбільш успішні – зменшити витрати на деякі соціальні потреби, які ще десять років тому визнавалися як основні.

3. Азіатсько-тихоокеанська модель (Японія, Південна Корея, Тайвань, Сінгапур) полягає у рідкісній гармонізації інтересів підприємців та держави, експортній орієнтації економіки та орієнтації фірм на довготермінову перспективу. Крім цього, азіатсько-тихоокеанській моделі притаманні дух колективізму та патерналізму на виробництві, посилений вплив на суспільне відтворення людського фактора, наявність високоінтегрованих форм швидкого економічного зростання (кейрецу, чеболей), за допомогою яких держава намагається всіляко підтримати вітчизняні компанії. До середини 90-х рр. XX ст. успіхи країн цього регіону називали "азіатським дивом", однак економічна криза кінця 1990-х рр. суттєво вплинула на прогнози подальшого економічного зростання.

До недоліків слід віднести прояви злиття інтересів держави та приватних корпорацій, що веде до виникнення природних монополій, закритість внутрішнього ринку, обмеженість соціальних гарантій, доволі велику тривалість робочого тижня тощо.

4. Соціалістична модель представлена невеликою кількістю країн (Куба, В'єтнам, Північна Корея). Планова економіка, що панувала в них, призвела до значних спотворень у виробництві та розподілі, вичерпала екстенсивний шлях розвитку господарства і спричинила низьку конкурентоспроможність національної економіки. Умовно до цієї групи можна віднести Китай, хоча зміна форм власності (точніше їх розмаїття) говорять про те, що в цій країні сформувалася досить оригінальна, відмінна від інших модель соціально-економічного зростання.

Досить показовим при цьому є досвід регіонального регулювання в КНР, яке тривалий час базувалося на використанні традиційних для соціалістичної економіки методів: пріоритетного заселення західних регіонів, більш раціонального розселення, випереджального розвитку базових галузей виробництва (вугільна промисловість, чорна металургія, основна хімія). Починаючи з кінця 1990-х рр., ситуація почала поступово змінюватися через відкриття вільних (спеціальних) зон економічного розвитку. Спочатку це була східна (приморська) частини КНР, але згодом відповідні формування поширилися й на інші території. Введення додаткових пільг іноземним компаніям, що працюють на внутрішніх (депресивних) територіях, стимулювало подальший розвиток останніх.

5. Пострадянська модель. В економічному плані вона являє собою конгломерат як ринкових моделей управління регіональним розвитком, так і традиційних соціалістичних, пов'язаних з активним адмініструванням, спрямуванням розвитку окремих територій та значними дотаціями з боку федеральних бюджетів депресивним регіонам та їх групам. Найпроблемнішим при цьому виступає відхід від традиційних механізмів й інструментів регулювання, завдяки яким бідні регіони ставали все біднішими, а багаті – багатшими. Досить показовою при цьому виявилася Російська Федерація, де можна чітко прослідкувати значну поляризацію соціально-економічного розвитку різних за розміром таксономічних одиниць. Уже в другій половині 1990-х рр. у цій країні чітко визначилося лідерство та аутсайдерство серед основних регіонів.

Російський дослідник О. Гранберг [1] запропонував доволі широкий вибір дослідних моделей для їх застосування на різних рівнях регіональної таксономії. Внаслідок цього можна виокремити з них три групи, що базуються на використанні різного методичного апарату, і такі, що мають на меті різні цілі застосування.

1. Моделі окремого регіону, а саме:

- а) модель міжгалузевих матеріальних зв'язків;
- б) модель міжгалузевих залежностей цін і доданої вартості;
- в) міжгалузєва залежність кінцевого попиту та доданої вартості;
- г) міжгалузєві моделі регіону з відкритими зовнішніми зв'язками;
- д) оптимізаційні моделі;
- е) регіональні економетричні моделі;
- е) укрупнені моделі функціонування економіки регіону.

2. Моделі розміщення:

- а) моделі транспортування вантажів;
- б) моделі розміщення виробництва;
- в) моделі міграції населення.

3. Міжгалузєві моделі національної економіки:

- а) міжрегіональний міжгалузєвий баланс;
- б) оптимізаційні міжрегіональні моделі;
- в) модель економічної взаємодії регіонів.

Запропонована схема моделювання розвитку регіонів, без сумніву, є цікавою і змістовною, проте значна її частина могла бути використана лише за умов існування єдиного народногосподарського комплексу та планового управління ним. Для міжнародної економіки важливе значення мають лише декілька з наведених вище моделей: 1 г; 1 д; 1 е; 2 в; 3 б (за умов включення до останньої не тільки ендогенних, а й екзогенних складових).

Названі вище підходи мали на меті розроблення загальнодержавної гіпермоделі державного регулювання регіональних моделей і в ряді випадків лише пристосовували відомі західні розробки. Наприклад, модель лауреата Нобелівської премії В. Леонтьєва “витрати – випуск” широко використовувалась у радянській регіональній науці, проте реального ефекту вона не давала, тому що не мала у своїй основі ринкових механізмів та інструментів макроекономічного регулювання.

Найбільш вживаними в західній економіці аналітичними моделями ідентифікації регіонального розвитку, що були покладені в основу багатьох сучасних розробок, виявилися такі.

1. Модель економічного зростання Гаррода – Домара, яка безпосередньо впливає з кейнсіанської теорії. Основна увага в ній приділяється економічній стабільності й безробіттю, а рівнем її застосування є лише короткостроковий аналіз. Основними проблемами, які розглядає названа вище модель, є три: можливість стійкого зростання; можливість стійкого зростання за умов повної зайнятості; усталеність гарантованого темпу зростання.

2. Модель кумулятивної причинності, заснована на припущенні, що ринкові сили мають тенденцію збільшувати нерівність між регіонами однієї країни. Основним припущенням, яке висуває ця модель, було те, що потік факторів виробництва з регіонів із низкими темпами розвитку до аналогічних із високими завжди змінюватиме його початкову конкурентоспроможність. Важливою перевагою, що отримуватимуть регіони-лідери, буде ефект від агломерації (саме цей ефект виявився доволі разючим у нових зонах економічного зростання – кластерах і технопарках).

3. Модель Манделла – Флемінга, яка показує, що експансіоністський ефект бюджетної і грошово-кредитної політики залежить від прийнятого валютного курсу. За умов того, що існує абсолютна мобільність капіталу, яка зумовлює різний валютний курс, існує значна залежність між обсягами зовнішніх ринків збуту, а також від екзогенних та ендогенних шоків. Важливість цих підходів у системі соціально-економічних наук є надзвичайно високою, передусім тому, що концептуальні підходи нової теорії було покладено в основу сучасної макроекономіки, методології економічної інтеграції, бюджетної, грошово-кредитної та монетарної політики.

Описані вище концептуальні підходи для дослідження регіональної асиметрії покладені в основу розроблення конкретних моделей (індикативних і прикладних) при системному аналізі динаміки розвитку вітчизня-

них і європейських територій різного таксономічного рівня.

Традиційно в економічних науках XIX–XX ст. проблема розвитку таксономічних одиниць і регіональної асиметрії розглядалася з позиції ефективності (неефективності) державної політики соціально-економічного розвитку. Впродовж останніх десяти років ситуація змінилася. Швидкий рух капіталу, створення різного роду інтеграційних угруповань, формування монетарних союзів та введення нової потужної конкурентної щодо долара США колективної валюти європейської монетарної системи (ЄМС) – євро парадоксальним чином позначилося на регіонах різних країн світу, адже коливання співвідношень між курсовою вартістю світових грошей обумовлювало суттєві зміни в обсягах експортно-імпорتنних операцій, а отже, й різні прогностичні варіанти розвитку моноспеціалізованих регіонів і тих територій, які вчасно диверсифікували своє виробництво та структуру зовнішньої торгівлі.

Асиметрія регіонального розвитку багато в чому пояснюється тими коливаннями обмінного курсу, які в середньо- та довготерміновій перспективі можуть провокувати різні види економічних шоків екзогенного та ендогенного характеру. Політика уряду щодо підтримки (чи непідтримки) сталого курсу цих двох валют може стимулювати експорт США до Євросоюзу, чи навпаки Євросоюзу до США, відповідним чином впливаючи на обсяги зовнішньої торгівлі.

Перепади в обсягах зовнішньої торгівлі нерідко спричиняли коливання у валютних курсах. Використання індексу виробничих цін та споживчих цін дають змогу визначити наслідки зовнішньої торгівлі як для країни в цілому, так і для окремих її регіонів зокрема. Розроблений Д. Кларком, Ч. Сав'єром, О. Спрінкелем (D. Clark, C. Sawyer, R. Sprinkle) [3] індекс регіонального курсу долара США дає можливість чітко спрогнозувати обсяги зовнішньої торгівлі цієї країни і, відповідно, рівні змін у виробництві для різних регіонів. Для України, яка знаходиться на кордоні з Європейським Союзом, а її регіони мають обмежену міжнародну спеціалізацію, названа вище різниця в курсах валюти (російські рублі, долари США та євро) в Донецьку, Києві, Львові та Сімферополі може істотно впливати на регіональні ризики експортно-імпорتنних операцій.

Зовнішньоторговельна модель Євросоюзу, згідно з якою експортно-імпорتنні операції між державами-членами становлять близько 60% їх загальних обсягів, з одного боку, спрямована на внутрішнє споживання товарів і послуг, що виробляються в різних регіонах, а з іншого – на захист власного споживчого ринку. Звичайно, наведений вище

графік валютної асиметрії може бути також доповнений геометричною інтерпретацією рівноваги попиту та пропозиції на дворегіональному ринку, яка відома, як модель П. Самуельсона в інтерпретації російського дослідника О. Гранберга [2].

Попри всі наведені теоретико-прикладні підходи до ідентифікації регіональної асиметрії дуже важливим є встановлення пріоритетних показників соціально-економічного розвитку локальних таксонів, які ми згрупували в такий спосіб.

1. Загальні статистичні оцінки: валовий регіональний продукт, валова додана вартість, середній рівень доходів (заробітної плати), рівень безробіття, рівень ПІІ, сальдо внутрішньої та зовнішньої міграції тощо. Всі вони мають бути порівняні з кількістю населення, чисельністю працюючих тощо.

2. Показник синтетичного оцінювання: регіональна асиметрія, коефіцієнт Джині, середнє лінійне відхилення, середнє квадратичне відхилення, коефіцієнт асиметричності, коефіцієнт варіації, розмах варіації.

3. Відносні: пропорційність територіально-галузевих змін, регіональна місткість ПІІ, ефективність ПІІ – Е, останній передбачає встановлення співвідношення між ПІІ та валовим регіональним продуктом.

Проводячи відповідні прикладні дослідження для України, дуже важливим є розроблення адаптаційної методики дослідження її застосування її в нашій країні.

Таким чином, визначення особливостей регіональної асиметрії слід прив'язувати до асиметрії соціально-економічного розвитку ієрархічних таксонів. На індикативному рівні це зводиться до такого:

1. Цілісна аналітична модель дослідження регіональної асиметрії передбачає виконання ряду послідовних дій для розрахунку рівнів регіональної динаміки, до якої відносять прогностичні дані загальних статистичних індикаторів, більш складні синтетичні оцінки, відносні показники та графічні моделі, які, разом узяті, дають можливість провести системну експертизу соціально-економічного становища регіону та розробити оптимальні пропорції стимулювання розвитку депресивних зон.

2. Найбільш важливими для регіонального аналізу в умовах глобалізації світового господарства є показники: коефіцієнт регіональної асиметричності, пропорційність галузево-територіальних змін, ефективність прямих іноземних інвестицій тощо, які дають змогу визначити вузькі місця в розвитку різних територій країни та розробити ймовірні варіанти системної допомоги їм.

3. Сучасна дослідна модель регіональної асиметрії тяжіє до розрахунків складних поліструктурних показників, які зараз об'єднують три-чотири індикатори, а в перспек-

тиві їх має налічуватися не менше п'яти–шести, які утворюватимуть у подальшому кластер регіонального аналізу.

Регіональна асиметрія являє собою процес посилення диференціації розвитку локальних і глобальних територій, який відбувається під впливом нерівномірності руху факторів виробництва (передусім капіталу), конкуренції між місцевими, національними фірмами і ТНК, реалізації урядами компліментарної різнорівневої політики зниження диспропорційності різних таксономічних одиниць з метою забезпечення сталості їх подальшого розвитку.

У 90-х рр. XX ст. – на початку XXI ст. відбулися значні зміни в методологічній сутності сучасного (нового) регіоналізму, обумовлені новою диспозицією окремих територій у глобальному конкурентному середовищі. Основними темами вивчення регіональної науки стали: дослідження регіональної конкуренції (конкуренція європейських міст, локальна конкуренція, циклічна сенситивність регіонів), визначення напрямів компліментарного регулювання (регіональне планування, локальне партнерство, стратегія просторового планування), глобально-локальних моделей розвитку та інтеграції (нового регіоналізму, регіонального світу) тощо.

Головна їх мета полягає в необхідності знаходження чітких меж впливу держави, місцевих та наднаціональних структур на регіональний розвиток окремих територій, який, з одного боку, підтримував би депресивні регіони та створював у них можливості для економічного зростання, а з іншого – не заважав розвиткові гіперактивних регіонів, що забезпечуватимуть глобальний прогрес у першій чверті XXI ст. Головним теоретичним надбанням світової регіональної науки і практики регулювання територіальної асиметрії став відхід від політики нівелювання, яка у 70–80 рр. XX ст. не тільки не досягла своєї мети щодо рівномірного соціально-економічного розвитку регіонів, а й суттєво зашкодила їй, створивши феномен регіонів-донорів і регіонів-споживачів.

У XXI ст. людство ввійшло із невизначеністю концептуальної суті глобальної парадигми. Провідні науковці світу цей період ідентифікують як передпарадигмальний. У цей час відбувається лише формування галузевих, мегарегіональних і країнових парадигм. Разом з тим серед п'яти найбільш значущих конкурентних парадигм: “регіон як соціум”, “інтегральний регіон”, “регіон як ринок”, “регіон як квазікорпорація”, “регіон як квазідержава” – виділяються останні, які уособлюють дві найбільш суперечливі тенденції сучасного розвитку: регіональну локалізацію у вигляді інноваційно-інвестиційних моделей швидко-

го економічного зростання та децентралізацію державного регулювання, яка призводить до посилення локальної асиметрії та обмеження впливу держави та наднаціональних структур на регіональний розвиток. На загальнометодологічному рівні це означає остаточний перехід від неокейнсіанської моделі розвитку до неоліберальної.

Основні моделі розвитку регіонів світу тісно пов'язані із соціально-економічними моделями взагалі і спираються на загальні закономірності переходу країн від парадигми *Homo economicus* до *Homo sociologicus*. Проте світовою економічною наукою визнається, що сьогодні відбувається перехід від неокейнсіанської моделі до неліберальної. Внаслідок чого механізм та інструментарій регіонального регулювання у XXI ст. швидше за все буде представлений широким колом засобів їх реалізації: від моделі децентралізованого федералізму (США, Австралія та ін.), згідно з якою в державному бюджеті передбачається виплата певним штатам дотацій на виконання мінімальних соціальних стандартів, до моделі компліментарної дії наднаціональних, національних та регіональних структур (Європейський Союз), яка поєднує фінансові можливості країн-учасниць для реального подолання територіальної асиметрії за допомогою інвестиційних грантів, податкових пільг, пільгових кредитів тощо.

У країнах колишнього СРСР активно проходить процес формування нової моделі соціально-економічного розвитку, який зумовлений наявністю нових (ринкових) механізмів регулювання пропорцій та існуванням окремих елементів командно-адміністративної системи. Такий симбіоз доволі різнорідних елементів управління розвитком не є ефективним у сучасних умовах, через що стає зрозумілим, чому регіональна асиметрія в цих країнах постійно зростає. Найбільш рельєфно вона виявила себе в Російській Федерації, велика територія якої в умовах переходу до ринку доволі швидко поділилася на гіперактивні та гіпердепресивні зони. Використання в державах СНД обмеженого інструментарію: фінансові трансферти територій, відмова від надання бюджетних і податкових переваг, індикативне ранжування територій тощо – поки що не можуть ефективно сприяти процесу регіональної конвергенції.

IV. Висновки

Суттєві зміни, що сталися в глобальній економіці останнім часом, формування нових парадигм регіонального розвитку, а отже, й нових механізмів та інструментів регулювання пропорцій, наочно продемонструвало невідповідність сучасної методики до-

слідження тим змінам, що відбуваються в суспільстві. Використання застарілого методологічного апарату доволі часто призвело до хибних результатів, тому розробка цілісної системи регіонального моніторингу є нагальною потребою суспільства.

Література

1. Гранберг А. Основы региональной экономики / А. Гранберг. – М.: ГУ ВШЭ, 2000. – С. 132–247.
2. Лавровский Б. Измерение региональной асимметрии на примере России / Б. Лавровский // Вопросы экономики. – 1999. – № 3. – С. 42–52.
3. Clark D.P. Regional exchange rate indexes for the United States / D.P. Clark, C.W. Sawyer, R.L. Sprinkle // Journal of Regional Science. – 1999. – № 1 (39). – P. 149–166.
4. Siebert H. The World Economy / H. Siebert. – Second edition. – London; New York: Routledge, 2002. – P. 245.

УДК 332.822.1

СТАН І НАПРЯМИ ДЕРЖАВНОГО ВПЛИВУ НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОМУНАЛЬНОЮ ІНФРАСТРУКТУРОЮ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК ПІД ЖИТЛОВЕ БУДІВНИЦТВО

Кошева А.М.

аспірант Національної академії державного управління при Президентові України

Annotation

The article is devoted to key problems of the modern domestic development status of the state regulating influence concerning diagnostics, evaluation, problem-solving of municipal infrastructure providing with ground areas for house building in Ukraine and to the retrieval of legal mechanisms concerning advance development of the municipal infrastructure consider the best foreign experience. A number of scientific-practical approaches, applicable for usage in scientific researches and for the information support of public authorities are offered here.

Анотація

У статті розглянуто ключові аспекти сучасного стану державного регулювального впливу щодо діагностування, оцінювання, розв'язання проблем забезпечення комунальною інфраструктурою земельних ділянок під житлове будівництво в Україні, обґрунтовано необхідність пошуку правових механізмів випереджального розвитку комунальної інфраструктури з погляду кращого зарубіжного досвіду. Запропоновано ряд науково-практичних підходів, придатних для використання в науковому дослідженні та з метою надання інформаційної підтримки органам державної влади.

Ключові слова

Земельні ділянки під житлове будівництво, комунальна інфраструктура, державно-управлінський вплив, форми державної підтримки, державні інструменти, механізми, критерії.

І. Вступ

Починаючи з 2001 р., в Україні збільшуються обсяги житлового будівництва за рахунок усіх джерел фінансування: з 5939 тис. кв. м

житла у 2001 р. до 10244 тис. кв. м у 2007 р. [11]. На початку 2008 р. в Україні на квартирному обліку перебувало 1,25 млн сімей та однаків. За 2007 р. лише 17 тис. сімей та однаків одержали житло, що становить лише 1,3% від загальної кількості тих, що були в черзі на житло на початок року. Прослідковується тенденція до зниження кількості осіб, які щороку одержують житло: так у 1990 р. цей показник становив 9,2%, а протягом 2000–2007 рр. він коливався від 1,3 до 1,6% [11]. Зрозуміло, що такий стан формування інституційних меж, норм, обмежень і низькі темпи житлового будівництва не сприяють вирішенню проблеми забезпечення населення житлом.

Проте реалізація масштабних проектів будівництва гальмується через відсутність земельних ділянок під житлове будівництво, *забезпечених комунальною інфраструктурою* [8, с. 59]. Перед тим, як розпочинати будівництво об'єкта чи мікрорайону, необхідно розпланувати його комунальну складову: електро-, тепло-, газо-, водопостачання і водовідведення – вкрай важливі системи життєзабезпечення громадян. Можливості ж існуючих комунальних мереж обмежені, і вони фактично максимально використані зведенням окремих висотних будівель. В Україні на сьогодні в існуючих мікрорайонах міст вільні земельні ділянки, обладнані відповідною інфраструктурою, відсутні. Такий стан справ багато в чому зумовлений тим, що при переході до незалежності наша держава успадкувала численні, раніше не розв'язані проблеми, зокрема: високий рівень зношеності комунальної інфраструктури, відсутність